

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-02-13

Vår referens

Åsa Bäckström

Utvecklingssekreterare

Asa.Backstrom@malmo.se

Remiss angående remiss utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81) FSKF-2025-465

Sammanfattning

Förskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet av utredningen om att *Utveckla lärar- och förskolläraryrket* (SOU 2024:81). Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag om hur antagningskraven till lärar- och förskolläraryrket kan höjas, hur ämneslärarutbildningen kan stärkas – exempelvis genom ökade samarbeten – och hur vissa ämnen kan koncentreras till färre lärosäten i syfte att höja kvaliteten och hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Utredningens förslag innebär en ambition att stärka kvaliteten i förskolläraryrket samt öka statusen och attraktiviteten för förskolläraryrket. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att huvudsakligen ställa sig positiv till de förslag som rör förskolläraryrket.

Förskoleförvaltningen föreslår att förskolenämnden lämnar synpunkter på förslaget att kraven för behörighet till förskolläraryrket bör höjas men finner det önskvärt med betyg C i paritet med lärarutbildningarna. Vidare tillstyrker förskoleförvaltningen utredningens förslag att regeringen inte drar ner på lärarutbildningens finansiering trots minskat antal studenter och att det är viktigt att lärosätena använder denna finansiering till att öka antalet undervisningstimmar. Förskoleförvaltningen tillstyrker utredningens förslag att undervisning i det förskolepedagogiska området förstärks med 15 högskolepoäng. Det är särskilt angeläget att undervisning i matematikutveckling, språkutvecklande arbetssätt och ledarskap stärks. Dock ser förvaltningen med oro på att undervisningen i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) endast ska omfatta 45 högskolepoäng i stället för 60 högskolepoäng.

Förskoleförvaltningen välkomnar utredningens förslag avseende ett ökat fokus på läs- och skrivinlärning på förskolläraryrkesutbildningarna. Slutligen tillstyrker förvaltningen utredningens förslag om examensmål och finner målen gällande förmåga att tillämpa förskoledidaktik och ämnesdidaktik, ledarskap och språkutveckling särskilt angelägna. Dock ser förvaltningen en risk med att mål som relaterar till värdegrund utgår och byts mot mer generella skrivningar, då det kan leda till förskollärare som är mindre rustade att möta en komplex och föränderlig verklighet med förmåga till kritiskt tänkande och professionellt omdöme. Därutöver önskar förvaltningen påtala behovet av blivande förskollärares kunskap om barns utveckling av god hälsa genom rörelse, aktivitet och återhämtning.

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Remissinstanser för betänkandet- Ämneskunskaper och lärarskicklighet –
- en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
-
- Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)
- G-Tjänsteskrivelse Förskolenämnden 250226 Remiss angående Remiss Utbildningsdepartementet - Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Beslutsplanering

Ordförandeberedning FSKN 2025-02-17

Förskolenämnden 2025-02-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Förskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet av utredningen om att *Utveckla lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna* (SOU 2024:81). Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på hur antagningskraven till lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna kan höjas, hur ämneslärarutbildningen kan stärkas – exempelvis genom ökade samarbeten – och hur vissa ämnen kan koncentreras till färre lärosäten i syfte att höja kvaliteten och hur utbildningsinnehållet kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att huvudsakligen ställa sig positiv till de förslag som rör förskolläraryrkesutbildningen och att lämna synpunkter enligt nedan.

Bättre förberedda och mer motiverade studenter

Utredningen beskriver att det idag är vanligt att studenter på lärar- och förskolläraryrket brister i förkunskaper och att många av dem inte fullföljer den utbildning de har påbörjat. Allra tydligast gäller bristerna i förkunskaper det svenska språket. Utredningen har bedömt att lägst betyg E inte är ett tillräckligt krav i svenska för lärarstudenter och föreslår därför att betyget D i svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 ska gälla för tillträde till förskolläraryrket. För andra lärarutbildningar föreslås dock betyget C i samma ämnen. Anledningen till att krav på betyg C inte föreslås för tillträde till förskolläraryrket är att antalet behöriga sökande, antagna och nybörjare skulle minska mycket kraftigt. Vidare föreslår utredningen att krav på högre betyg i svenska inte ska gälla för tillträde till vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) samt utlandsutbildade lärares vidareutbildning (ULV).

Utredningen föreslår därför att Skolverket och UHR ska få uppdrag att genomföra aktiva informationsinsatser för att få fler att intressera sig för lärar- och förskolläraryrken och därmed också söka en lärar- eller förskolläraryrket. Utredningen föreslår också att UKÄ får i uppdrag att följa upp bland annat antalet behöriga sökande, antagna, nybörjare samt genomströmningen på utbildning som leder till förskolläraryrket. Uppföljningen föreslås göras årligen efter att de nya behörighetskraven har införts och tills vidare.

Universitets- och högskolerådet (UHR) föreslås få i uppdrag att utreda hur motsvarande krav i svenska ska utformas för sökande med betyg från äldre betygssystem i svensk gymnasieskola, sökande med utländska betyg, sökande med omdöme från folkhögskola samt sökande som har resultat från språktest i svenska (Tisus). Utredningen föreslår därutöver att UHR även får i uppdrag att utreda hur godkända betyg ska kunna kompletteras inom komvux och hanteras i antagningssystemet. De som i dagsläget är behöriga till att läsa kurser på komvux är de som saknar godkänt betyg i det som en kurs avser att ge, inte de som redan har godkänt betyg.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att tillstyrka utredningens förslag att kraven för behörighet till förskolläraryrket bör höjas men finner det önskvärt med betyg C i paritet med lärarutbildningarna. Dock kan betyg D i svenska vara rimligt under en övergångsperiod. Att höjt behörighetskrav riskerar leda till lägre antal examinerade förskollärare är i sig oroande därför är utredningens förslag att Skolverket och UHR ska få uppdrag att genomföra aktiva informationsinsatser angeläget. Det blir också viktigt att analysera konsekvenserna av de skärpta tillträdeskraven. Förvaltningen anser vidare att även om förslaget är positivt behöver konsekvenserna av det högre kravet utredas mer ingående. Mot bakgrund av detta finner förskoleförvaltningen det angeläget att det framöver ska finnas flera vägar att komplettera redan godkända betyg inom komvux, vilket idag inte är möjligt.

Förskoleförvaltningen understryker att alternativa vägar till examen, såsom ULV och VAL, är särskilt värdefulla för skolhuvudmännens kompetensförsörjning. Att dessa studenter skulle ha lägre tillträdeskrav i svenska än de studenter som antas till reguljära förskollärarytbildningen är dock inte optimalt. Förskoleförvaltningen ser en risk att ULV-/VAL-studenter ges sämre förutsättningar att utveckla sin undervisningsskicklighet jämfört med förskollärarytstudenter som utbildar sig inom ramen för ordinarie förskollärarytutbildning.

Förskoleförvaltningen önskar dessutom understryka att kvaliteten i studenternas utbildning är viktig och att undervisningen ska vara av sådan kvalitet och omfattning att studenterna utvecklas på ett sätt som förbereder dem väl för yrket. Enligt UKÄ:s rapport *Lärarled tid i den svenska högskolan* (2018:15) är förskolläraryt- och lärarstudenter de som får lägst antal undervisningstimmar i veckan i högskolan – bara 8,2 timmar i veckan – både i jämförelse med andra utbildningar i Sverige och i Europa. Förvaltningen tillstyrker därför utredningens förslag att regeringen inte drar ner på lärarutbildningens finansiering trots minskat antal studenter och att det är viktigt att lärosätena använder denna finansiering till att öka antalet undervisningstimmar. Förskoleförvaltningen anser även att UKÄ bör få i uppdrag att fortsätta följa hur mycket undervisningstid som lärarstudenterna får. Förskoleförvaltningen vill även betona att hög kvalitet i utbildningen kräver en tydlig fördelning av resurser till huvudmän för att säkerställa hög kvalitet i den verksamhetsförlagda utbildning (VFU).

Alternativa vägar till en lärarexamen

Utredningen konstaterar att förslaget om skärpta behörighetskrav kommer att leda till färre antagna, nybörjare och så småningom examinerade vilket kommer att påverka tillgången på lärare och förskollärare. Utredningen bedömer dock att de närmaste åren är en lämplig tidpunkt för att besluta om skärpta behörighetskrav för tillträde till lärar- och förskollärarytutbildning mot bakgrund av de minskande barn- och elevkullarna. Dessutom bedöms bättre förberedda studenter ha en positiv påverkan på kvarvaron under utbildningen och examensfrekvensen. Utredningen gör samtidigt bedömningen att de alternativa utbildningsvägarna blir ännu viktigare framöver och föreslår att särskilda satsningar och försöksverksamheter förlängs eller permanentas. Utredningen anser att utbildningarna är så viktiga att de på sikt bör övergå till reguljär verksamhet. Vad gäller alternativa studievägar till förskollärarytexamen föreslår därför utredningen att satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) ska förlängas till och med 2030 och att satsningen vidareutbildning av lärare och förskollärare (VAL) ska permanentas. Förskoleförvaltningen understryker att alternativa vägar till examen, såsom erfarenhetsbaserad förskollärarytutbildning på distans, ULV och VAL, är särskilt värdefulla för skolhuvudmännens kompetensförsörjning. Därutöver vill förvaltningen betona vikten av att vidareutbildning av lärare och förskollärare (VAL) permanentas. Förskoleförvaltningen finner det även positivt att utredningen föreslår att satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) ska förlängas till och med 2030. Dock finns ett fortsatt behov av ortsoberoende erfarenhetsbaserade förskollärarytutbildningar utan krav

på fysiska träffar, men med krav på obligatoriska digitala träffar eftersom lärande sker i sociala sammanhang.

Ökat behov av samverkan

Utredningen föreslår att medel avsätts med syftet att stötta lärosäten att tillsammans utveckla utbildningssamarbeten eller samarbeten mellan lärosäten och kommuner för att utveckla lärcentrum så att lärar- och förskollärarytbildningar kan ges i flera olika delar av landet. Vidare finner utredningen det angeläget att lärare och förskollärare från skola och förskola används bredare inom utbildningarna, inte minst inom ämnesdidaktik och metodik. Utredningens bedömning är att praktisknära forskning genom ULF-avtal är viktig för samverkan mellan lärosäten och skolväsendet. Utredningen ser också positivt på att frågan om förenade anställningar har utretts inom Regeringskansliet, och vill understryka vikten av åtgärder som gör det möjligt att förena anställningar mellan högskola och skola.

Det är förskoleförvaltningens bedömning att inslag från praktiken är mycket värdefulla och blir brobyggande mellan förskollärarstudenterna, universitetslärarna och medarbetarna från förskoleförvaltningen. Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att instämma med utredningen om att praktisknära forskning genom ULF-avtal är viktig för samverkan mellan lärosäten och skolväsendet eftersom det finns en ömsesidighet som främjar såväl praktiken som forskningen och kan leda till synergieffekter. Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att tillstyrka vidare utredningens bedömning att fler lärosäten än idag bör använda sig av aktiva lärare inom skolväsendet, gärna genom så kallade delade tjänster. Det ska dock påpekas att delade tjänster även får konsekvenser för kontinuiteten i barnens undervisning och omsorg när deras förskollärare är frånvarande för att undervisa på lärosätena. Det är kännbart eftersom det finns en nationell brist på förskollärare samt att merparten av förskolans medarbetare inte är förskollärare.

Utveckla innehållet i lärarutbildningarna

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur utbildningsinnehållet i förskolläraryt- och lärarutbildningarna kan reformeras med ökat fokus på ämneskunskap, kognitionsvetenskap och praktisk metodik. Utredningen föreslår därför att ämnesstudierna och de ämnesdidaktiska studierna utökas med 15 högskolepoäng i samtliga lärarutbildningar. Förskollärarytstudenter föreslås därmed få mer undervisning i det förskolepedagogiska området, specifikt om grundläggande läsinlärning, matematikutveckling, språkutvecklande arbetssätt och ledarskap. Utredningen föreslår att delar av det ökade poängutrymmet i det förskolepedagogiska området används för att stödja studenternas egen kunskapsutveckling och kommunikativa förmåga i det svenska språket. Samtidigt föreslår utredningen att den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) ska omfatta 45 högskolepoäng i stället för 60 högskolepoäng och att innehållet i UVK ska få ett innehåll som inriktas mer mot den praktiska yrkesutövningen och mindre mot historik, värdegrund, etik och moral. Utredningen anser vidare att alla

lärarutbildningar ska minst ha en kortare verksamhetsförlagd utbildning (VFU), möjlighet till auskultation eller motsvarande under det första läsåret för att studenterna tidigt ska kunna få en bild av lärar- och förskolläraryrket.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att tillstyrka utredningens förslag att undervisning i det förskolepedagogiska området förstärks med 15 högskolepoäng. Förskoleförvaltningen finner det särskilt angeläget att undervisning i matematikutveckling, språkutvecklande arbetssätt och ledarskap stärks då dessa områden även har identifierats som utvecklingsbehov. Det ökade fokuset på läs- och skrivinlärning behöver dock hanteras varsamt, då förskolan inte har uppställda mål för barnen. Förskoleförvaltningen vill understryka vikten av att värna om förskolans särart där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet och där leken är grunden. Därutöver önskar förvaltningen påtala behovet av blivande förskollärares kunskap om barns utveckling av god hälsa genom rörelse, aktivitet och återhämtning.

Förskoleförvaltningen ser med oro på att undervisningen i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) endast ska omfatta 45 högskolepoäng i stället för 60 högskolepoäng. Förvaltningen instämmer visserligen med utredningen om att förskolläraryrket kan behöva fler inslag i praktisk metodik och kognitionsvetenskap men oroas över att utredningen föreslår att andra, för förskolläraryrket viktiga, områden tonas ner eller försvinner. Förskoleförvaltningen ser risker med att undervisning om skolväsendets historia, läroplansteori, forskningsmetodik minskas samt att dagens skrivelser om grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter reduceras till enbart värdegrund. Att dessa nämnda områden föreslås tas bort eller tonas ned samtidigt som kognitionsvetenskap och praktisk metodik ska ta större plats i UVK-kurserna kan leda till konsekvenser för framtida förskollärares kritiska tänkande, professionella omdöme, etiska och moraliska ansvarstagande och förståelse för den kulturhistoriskt formade praktiken de ska verka i. Utredningen har inte i tillräcklig grad utrett de konsekvenser minskningen av högskolepoäng i UVK riskerar medföra. För att både kunna öka undervisningen i det förskolepedagogiska området med 15 hp, behålla nuvarande värdefulla undervisning i UVK och göra föreslagna tillägg skulle ett alternativ kunna vara att öka förskolläraryrket med totalt 30hp. Förskoleförvaltningen konstaterar att utredningen anser att det skulle riskera att ytterligare minska intresset för förskolläraryrket. Förskoleförvaltningen håller inte med utan anser att en förlängning av utbildningen sannolikt skulle bidra till att höja förskollärarnas status eftersom deras utbildning skulle bli mer lik andra läraryrken i omfattning. Dessutom skulle nyexaminerade förskollärare sannolikt vara mer rustade för sitt yrke.

Förskoleförvaltningen instämmer med utredningens bedömning att förskolläraryrket bör ha en del av sin utbildning förlagd i förskolan under det första läsåret och har goda erfarenheter av detta.

Ökat fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning

För att öka fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning föreslår utredningen nya examensmål. För förskollärarexamen föreslås studenten kunna visa fördjupad kunskap om barns kommunikation och språkutveckling samt kunskap om grundläggande läs- och skrivinlärning inklusive fonologisk medvetenhet hos barn. Vidare föreslår utredningen att studenten ska kunna visa förmåga att strukturerat utvärdera, bedöma och utveckla barns olika dimensioner och nivåer av fonologisk medvetenhet.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att välkomna utredningens förslag avseende ett ökat fokus på läs- och skrivinlärning på förskollärarytbildningarna, då tidiga insatser på området – om de sker på ett lekfullt sätt och med hänsyn tagen till barns lust att lära – har en positiv effekt på senare skolprestationer. Förvaltningen önskar särskilt lyfta vikten av att blivande förskollärare får en stabil grund i evidensbaserade metoder för att stötta barns språkutveckling samt att denna förstärkning genomsyrar hela utbildningskedjan, från förskollärare till ämneslärare. Förskolläraryt- och lärarytbildningarna bör ge en bredd av evidensbaserade metoder och rusta studenterna att kritiskt granska dessa metoder så att de får kompetens att göra professionella val under sin yrkesutövning.

Uppdaterade examensmål

I arbetet med att se över behovet av att minska och justera examensmålen har utredningen strävat efter att målen ska omfatta det som är specifikt för lärar- och förskollärarytbildningarna samt att dessa ska få en närmare koppling till den kommande yrkesutövningen. Utredningens föreslagna examensmål har minskat med två mål för förskollärarytbildningen. För förskollärarexamen förstärks målet rörande förmåga att tillämpa förskoledidaktik och ämnesdidaktik. Mål som relaterar till kunskaper i kognitionsvetenskap med relevans för lärarytbildningarna samt evidensbaserad vetenskaplig grund för lärarytbildningarna införs. Lärares roll som ledare förtydligas. För förskollärarexamen förtydligas examensmålen gällande läs- och skrivinlärning samt språkutveckling. Förmåga att bedöma barns lärande och utveckling läggs till i målen. De olika målen som relaterar till värdegrund utgår, och i stället införs mål om skolans och förskolans värdegrund.

Förskoleförvaltningen föreslår förskolenämnden att tillstyrka utredningens förslag om examensmål och finner målen rörande förmåga att tillämpa förskoledidaktik och ämnesdidaktik, ledarskap och språkutveckling särskilt angelägna. Som nämnts tidigare finner förskoleförvaltningen det av vikt att examensmål om språkutveckling stärks då detta har identifierats som utvecklingsbehov. Förskoleförvaltningen vill samtidigt framhäva betydelsen av att förskolan inte ska bli skola med uppställda mål för barnens lärande vilket det finns risk för att föreslagna mål avseende läs- och skrivinlärning kan leda till. Förskoleförvaltningen ser därtill med oro på att mål som relaterar till värdegrund utgår och byts mot mer generella skrivningar. Detta riskerar att leda till förskollärare som är mindre rustade att möta en komplex och föränderlig verklighet

med förmåga till kritiskt tänkande, professionellt omdöme och förmåga till etiska och moraliska ställningstaganden samt förståelse för den kulturhistoriskt formade förskola de ska verka i.

Ansvariga

Annika Niehoff HR-chef

Serene Rosberg Förvaltningschef